

ותבט אחריו – אשת לוט.

(21) ספר בראשית פרק יט

(כד) וַיִּדְוֹד הַמְטִיר עַל סְדֹם וְעַל עֲמֹרָה גְפָרִית וְאֵשׁ מֵאֵת יְדוֹד מִן הַשָּׁמַיִם:

(כה) וַיִּהְיֶה אֵת הָעָרִים הָאֵלֶּה נָאֵת כָּל הַכֶּפֶר וְאֵת כָּל יִשְׁבֵי הָעָרִים וְצִמְח הָאֲדָמָה:

(כו) וַתִּבֶט אִשְׁתּוֹ מֵאַחֲרָיו וַתִּהְי נָצִיב מְלַח:

(21-22) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נד/ב

ואשתו של לוט שנאמר ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח וחומת יריחו שנבלעה דכתיב ותפול החומה תחתיה בשלמא כולהו ניסא אלא אשתו של לוט פורענותא הוא דאמר ברוך דיין האמת והא הודאה ושבח קתני תני על לוט ועל אשתו מברכים שנים על אשתו ואמר ברוך דיין האמת ועל לוט ואמר ברוך זוכר את הצדיקים אמר רבי יוחנן אפילו בשעת כעסו של הקדוש ברוך הוא זוכר את הצדיקים שנאמר ויהי בשחת אלהים את ערי הכנר ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו':

יא. עין איה ברכות

ואשתו של לוט, דכתיב ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח. יש הבדל בפעולה שמחזה פורענותן של רשעים פועל על הנפשות, בין נפשות מוכנות לקבל מוסר והנהגה טובה אלא שסבות חזוניות הרחיקו אותם מהדרך המאושר, לנפשות שכבר התעצמו ברע ונטבעו בו. הנפשות הטהורות, אע"פ שמעדה רגלם מדרך הישר, בראותם בראות עיניהן פורענות ואבדן הרשעים, יתעודדו לשוב לדרך הישר וכבוד הצדק יזרח עליהם עוד הפעם כפי טהרת טבעם, אע"פ שעומם אורו אצלן בכח הסבות המונעות. אמנם הנפשות הרעות יש כח רק ביד הפרוד מן הרעה לשום מתג להם שלא ישטפו בזרם הרע. אבל כאשר יראו בעיניהם את האבדון שבא כתומו, אז תחלש כח איומם, כי לעולם כח האיום הבא לאדם מיראת האבדון הוא גדול יותר מערך האבדון בעצמו מצד ערכו הגופני. ע"כ להיות משפחת לוט אינה ראויה להנצל מצד עצמה, מפני שלח המוסרי ה' חסר מהם וכבר נמשכו הרבה אחרי מעשה סדום, ע"כ הוזהרו שלא להביט בעינם בצורת ההשחתה, למען לא יקטן כח האיום אצלם, ורק אז ע"י רגש הפחד תוכל להיות תקוה שיתעודדו להרחיק עצמם מדרכי שאול של הסדומיים. ואשתו בהתאמצה לראות בעיניה את ההשחתה, שבזה כבר נחלש מעט ערך פחד האבדון, כבר לא היתה לה תקנה מוסרית, ותהי להכרח משפט האלהי לדונה כאחד מאנשי סדום, שכבר ג"כ נאבדו רק מפני שאפסה להם כל תקוה של תיקון מוסרי, וכמוהם נאבדה ותהי לנציב מלח.

יב.

בשלמא כולהו ניסא, אלא אשתו של לוט פורענותא היא דאמר ברוך דיין האמת, והא ושבח קתני, תני על לוט ועל אשתו מכרך שנים, על אשתו ואמר ברוך דיין האמת, ועל לוט ואמר ברוך זוכר הצדיקים. יסוד אבדת סדום ה' להעמיד בעולם גודל ערך החסד, וכמה גדולה היא ההשחתה של אבדן מדת החסד בעולם. והנה ההיפך ממדת סדום ממש ה' אברהם בעל החסד ומרחיבו בעולם. והנה בנוהג שבעולם כשישנם מלחמות של דיעות, ישנם כאלה שהם מתנגדים לאיזה שיטה אבל התנגדותם היא רק בשלילה, מפני שמוצאים את הרעות הבאות ממנה, אבל כ"ז שלא ימלאו ידם לבנות שיטה אחרת שתנהיג את העולם בדרך רצוי וטוב ממנה, עוד לא השלימו את המבוקש. ע"כ באשר לסדום היתה שיטה מדינית של שנאת החסד וקבעו עי"ז הנהגה מסודרת, א"כ מי שחלק עליהם אין די לו רק בשלילת שטתם כ"א צריך להעמיד שיטה משוכללת ראויה להנהגה מדינית ע"פ דרכי החסד. וזאת היתה מדתו של אברהם שתקן את החסד בדרך קבוע ומסודר, כמו שנאמר עליו "אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ד' לעשות צדקה ומשפט". ע"כ כשמברכים על זכרון רעת שלילת החסד הבא ע"י פורענות של אשתו של לוט, להורות על השנאה הראוי לקבע בכל לב על כל הנהגה שתקום בעולם לדחוק את גבול החסד, ראוי להסמיק לזה מיד הזכרון של הצלת לוט הבא ע"י אברהם בערך זכרון. כי הזכרון בא ג"כ מהפכים, כשתזכור את הקור תזכור ג"כ את החוס, ובזכירת הלבן יזכר השחור וכיו"ב מההפכים, ע"כ נזכר אברהם בזכירת סדום כחוק המושגים המתנגדים. אבל ההוראה הלימודית בזה היא כי לשלילת הנהגה של מיעוט צביון החסד ראוי להלחם לא רק בדרך שלילה של אי החזקת השיטה היא המתנגדת למוסר הקדוש של תוה"ק, כ"א להתגבר במלחמה חיובית לבנות מערכת הנהגה ע"פ מדתו של אברהם אבינו ע"ה של תגבורת מדת החסד. וה"ה לכל התנגדות הראויה להיות מצד דרך האמת והצדק אל דרך הרשע והשקר, שצריכה שלא להסתפק בשלילה כ"א בקביעות ענינים חיוביים של דרכי האמת ההפוך מדרך השקר, לאמר זה הדרך לכו בו, כערך מדתו של אברהם אבינו העומדת בניגוד של פועל נגד סדום וחפצה.